

za susjedstvo bez odjelitosti

rijeka
ožujak 1971.

vanda ekl

Bijenalnu izložbu umjetnika Furlanije i Julijske krajine, koja se inače održava u Trstu a predstavljena je u Modernoj galeriji u Rijeci, organizirala je općina Trst pod pokroviteljstvom poglavarstva regije. Ne treba isticati kulturno-društveno-političku zamašnost gostovanja umjetnika iz najbližeg susjednog područja u Rijeci. To su krajevi s drevnom tradicijom međusobnih umjetničkih dodira. Ne samo zbog geografske blizine nego i zbog srodnosti društveno-ekonomskih sredina i djelovanja istih umjetničko-geografskih sfera kojima su pripadali — naši su krajevi prirodno uvijek u umjetnosti komunicirali.

Bijenale je organiziran — kako se navodi u katalogu — s ciljem da se, prvo, odgovori potrebi (koja se sve jače manifestira) za tjesnijom povezanošću stanovnika regije Furlanije i Julijske krajine. Drugo, želi se pridonijeti ostvarivanju tendencija za otvaranjem pokrajine vanjskim utjecajima koji suvremenom brzom informacijom nadiru odasvud. Umjetnici su upravo oni — nastavlja se u katalogu — koji se mogu odazvati ovim, prividno suprotnim, težnjama, time što vrednuju tradiciju a ujedno uklapaju regiju u današnju i sutrašnju opću kulturu. — To su dakako interni razlozi za uspostavljanje bienala, koji se nas samo posredno tiču.

Izbor za bienale najbliže nam susjedne regije izvršen je iz impozantnog broja od 247 konkurenata (35 je od toga prihvaćeno). Ta je velika brojka donekle rezultat elastičnih mjerila za ocjenu umjetničkog statusa i umjetničke kvalifikacije. Autoritativnost žirija naglašena je prisutnošću Umbra Apollonija i Gilla Dorflesa, pa je zastalno u ovom reprezentativnom izboru pružen optimalni presjek današnjeg likovnog života regije. Prosudbu djela za izložbu vodila je svakako, uz kriterij kvalitete, i namjera da se prikaže konceptualni raspon sadašnjeg likovnog pregalaštva na tlu Furlanije i Julijske krajine. To je, dakako, značilo pomiriti se s mnogoznačnim, raznolikim skupom: od akademske figuracije do kolorističke i geometrijske apstrakcije, od op-arta i pop-arta do slike-plastike. U 68 izloženih slikarskih i kiparskih radova zastupljeni su: ulje, tempera, tuš, sitotisak, drvorez, akril na platnu, plastični laminat, aluminij, željezo, bronza i drvo. — Među ravnovrsnim i raznorodnim interesima umjetnika, priklon tradiciji međutim nije uvjetovan naraštajima (godišta sežu od 1898. do 1941), jer je najstariji umjetnik Avgust Černigoj, poznati veliki nemirnjak među primorskim slikarima, istraživački zaokupljen plastičkim aplikacijama na drvenoj podlozi.

Razumljivo je da je u tolikom skupu (revijalno koncipiranom) zastupljena ne samo simultana pojava oprečnih orijentacija nego i raznolika kvaliteta radova, nejednaka kreativna snaga i izvornost rješenja. Bijenale je okupio niz imena koja su se pojedinačno afirmirala u širim, izvanlokalnim razmjerima.

Ali tu su i rezultati koji duguju svoj postanak nakupljenim iskustvima novijih gibanja, a da im se ne pridružuju posebnim kvalitetama. — Možda će začuditi što iz Furlanije i Julijske krajine potječe, i mahom ondje živi, razmjerno mnogo umjetnika visoka ugleda. Ne treba zato predstavljati umjetnike kao što su Lojze Spacal, Zoran Mušič, Giuseppe Zigaina, Afro, pok. Mirko Basaldella, Marcello Mascherini, Getulio Alviani, Nino Perizi. Njihovi eksponati kreću se posve u sferi poznatih rezultata. — U prezentiranom izboru zapaziti ćemo i osjetljive grafičke listove Klavdija Palčića i izraziti slikarski nerv i kolorističko bogatstvo Edvarda Devetta. Čista je geometrijska definicija Lucija Saffarova, a uzbudljiva ritmička napetost u plastičnom laminatu Ostilija Gianandrea. Rez u metalu Zane Zavagna polazi od poznatog zahvata Lucija Fontane, a totalne plohe Paola Patellija od viđenih definicija tog sadržaja. — Skulptorski se pristupi kreću u velikim konceptijskim rasponima.

Zastalno nema razloga, u skupini koja je sabrana prema navedenim principima, očekivati bilo kakve kohezivne elemente. Upravo zbog toga nameće se misao što zapravo znači kao kriterij (koji se i u nas uvriježio) geografska, pokrajinska jedinica? Umjetnici su mnogo više građani svijeta negoli svoje regije. Jedva može, pogotovo revijalna izložba, odgovoriti na to, koliko su oni uvjetovani svojim krajem. Ono što je izazvalo znatizelju kod ove izložbe jest upoznavanje opsega i značaja likovnog rada, njegova kreativnog dosega i intenziteta u susjednoj pokrajini. Svakako će ovi prvi šire organizirani kulturni dodiri bez sumnje potaknuti daljnje obostrano predstavljanje umjetničkih sadržaja.